

N:o 201.

Af herrar **G. M. Sandin** och **M. Matsson**, om *skrifvelse till Kungl. Maj:t* angående *utredning i fråga om inskränkning i söndagsarbete.*

Söndagsarbetes bedrivande är i flera civiliserade länder inskränkt genom lag och ordningsstadgar. England torde vara det land, där uppfattningen om sådan inskränkings behöflighet och berättigande gripit djupast in i allmänhetens åskådningssätt och fått det tydligaste uttrycket i lagstiftningen. Likvisst står detta land i främsta ledet beträffande arbetsproduktens såväl mängd som beskaffenhet, hvilket förhållande ger stöd för den meningen, att lika mycket och lika värdefullt arbete kan utföras med sex arbetsdagar och en hvilodag som med sju arbetsdagar i veckan. Söndagsarbetets inskränkande bör således icke medföra ekonomisk förlust hvarken för den enskilde producenten eller för nationen. Det är ju också helt naturligt, att sinnet skall vara jämförelsevis nedtyngdt och arbetslusten minskad hos dem, som nödgas oafbrutet arbeta äfven på söndagarna, under det andra ha frihet och tillfälle till vederkvickelse. Vid fabriker i England har visat sig, att vid öfvergång från en oafbruten följd af arbetsdagar till sex dagars arbetsvecka och söndagshvila icke allenast arbetsprodukten blifvit ökad och förbättrad utan jämväl antalet sjukdoms- och olycksfall bland arbetarna minskadt. Förklaringen till detta sakförhållande torde vara att söka i den omständigheten, att olycksfallen oftast icke bero på en slump utan i de flesta fall på slöhet och bristande aktsamhet hos arbetare, som saknat nödig hvila och fördenskull icke kunnat vara tillräckligt vaksamma. Detta har under senare åren börjat vinna beaktande äfven i vårt land beträffande järnvägstjänstemännen, hvilkas öfveranstäng-

ning med däraf härflytande brist på vaksamhet och aktgifvenhet kan medföra ödesdigra följder icke blott för dem själfva utan äfven för trafikanterna. Det har jämväl beaktats af olycksfalls- och liffförsäkringsanstalterna samt bör med hänsyn till bestämmelserna om ersättning för olycksfall i arbete numera tilldraga sig allmän uppmärksamhet.

Lagar och bestämmelser om söndagshvila ha under de senaste tio åren utfärdats eller fullständigats i Tyskland, Österrike, Holland, Rumänien och Nya Zeeland. Hos oss behandlades frågan om lagstadgad söndagshvila af 1888 års kyrkomöte, som aflät en underdånig skrifvelse i ämnet till Kungl. Maj:t. Myndigheternas i anledning af denna skrifvelse infordrade yttranden ådagalägga visserligen förekomsten af åtskilliga hinder mot tankens förverkligande; men några öfverstigliga hinder förefinnas säkerligen lika litet hos oss som i andra länder. Då det nu i Frankrike bebådas ett i samma riktning gående lagförslag, torde det icke kunna anses förhastadt, om äfven vi taga i fortsatt öfvervägande, huruvida icke liknande bestämmelser skulle lämpa sig för svenska förhållanden och vara i viss omfattning äfven hos oss välbetänkta.

Om särskildt vissa slag af våra industriarbetare icke beredas tillfälle att i större omfattning, än som nu på åtskilliga ställen förekommer, under söndagarna vara sig själfva samt söka sin andliga utveckling och stärka sin kroppsliga hälsa, är det fara, att dessa arbetare under industrialismens alltmer påskyndade utveckling kunna urarta från själfständigt tänkande och handlande individer till viljelösa arbetsmaskiner och osjälfständiga medborgare, hvilket kan innebära en samhällsfara. Men vill man nu bereda allmänheten ökad tillfälle till söndagshvila, ligger det synnerligen vikt uppå, att saken så ordnas, att icke den fria söndagen i stället för att vara en rekreationsdag kommer att erbjuda tillfälle och lockelse till ökad våld på själs- och kroppskrafterna. Till den ändan torde man böra, — i den omfattning sådant är möjligt med hänsyn till, att allmänhetens oundgängliga behof må kunna tillgodoses, — i ökad utsträckning inskränka rättigheten att på sön- och helgdagar öppet hålla offentliga lokaler, där spritdrycker serveras. Från vårt broderland Norge kan man hämta bevis för, att detta utan afsevärd olägenhet låter sig göra. Dessa serveringsställens betjäning skulle på sådant sätt kunna beredas en söndagsfrihet, som den nu saknar.

Det är ingalunda afsikten med denna motion att ifrågasätta någon afvikelse från den riktning, hvori utvecklingen på detta område under senare tid gått, utan blott att försöka främja fortgåendet på en långt förut

i vår lagstiftning inslagen väg, som synes sammanfalla med nutida åskådningssätt. I öfverensstämmelse med uti förutberörda kyrkomötesskrifvelse gjorda uttalanden och en af herr J. G. Hazén vid 1900 års riksdag väckt motion har Kungl. Maj:t vidtagit en del åtgärder för vinnande af det önskemål, hvartill denna vår motion syftar. Meningen är fördenskull endast, att åt dessa åtgärder måtte beredas en i möjligaste mån ökad omfattning.

Visserligen gifves det en del verksamhetsområden, där söndagsarbete är oundgängligt, och andra verksamhetsområden, där sådant arbete icke utan synnerlig olägenhet kan undvaras, och på sådana områden måste naturligtvis dylikt arbete framgent såsom hittills vara medgifvet; men äfven i dylika fall torde det finnas möjlighet till sådan fördelning af arbetet, att det beredes hvar och en tillfälle att i någon mån och i vidsträcktare omfattning, än som nu i åtskilliga fall förekommer, njuta söndagshvila.

På grund af, hvad sålunda anförts, tillåta vi oss fördenskull vördsam samt föreslå,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida och på hvad sätt söndagsarbete må kunna, utöfver hvad härom nu finnes stadgadt, på lagstiftningsväg ytterligare inskränkas, samt förelägga Riksdagen det förslag, som af sådan utredning kan föranledas.

Stockholm den 10 februari 1905.

G. M. Sandin.

M. Matsson.

I motionens syfte instämmer:

O. Anderson.